

Kvægkongres 2011, Bilag: Nordisk indeks for klovsundhed i foråret 2011

Bilag til Sundhed og avl: Få has på klovene

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Line Hjortø Buch og Anders Fogh

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Det er muligt at forbedre klovsundheden avlsmæssigt. I Sverige har man haft et indeks for klovsundhed baseret på data registreret af klovbeskærere siden 2006. Et nordisk klovsundhedsindeks baseret på data fra Sverige, Danmark og Finland forventes offentliggjort i foråret 2011.

Klovsundhed er vigtig for økonomien og dyrevelfærden

Klovsygdomme er et udbredt problem i mange malkekvægsbesætninger. Sygdommene påvirker ikke alene køernes velbefindende i en negativ retning men også kvægbrugerens økonomi. Udover de direkte økonomiske konsekvenser som for eksempel ekstraomkostninger til dyrlæge eller klovbeskærere samt til et større tidsforbrug, kan klovsygdomme også resultere i reduceret mælkeydelse og forøget risiko for at udvikle følgesygdomme. Klovsygdommens udbredelse samt deres indflydelse på dyrenes velfærd og kvægbrugerens økonomi har i de seneste år skabt øget fokus på, hvordan antal tilfælde kan reduceres, og sygdommene kan behandles.

En forbedring af klovsundheden kan både ske via bedre management og via avlsmæssige tiltag. I de nordiske lande vil der blive fokuseret på at forbedre dyrenes avlsmæssige niveau for dermatitis, balleforrådnelse, såleblødning, såleknusning, proptrækkerklov, nydannelse, dobbelt sål og hul væg. Dette sker som følge af sygdommens udbredelse og betydning for dyrenes velbefindende.

Jersey køer har færrest klovlidelser

Andelen af klovbeskårede køer i første laktation uden en anmærkning er forskellig inden for de tre racer, således at Jersey køer generelt har den laveste forekomst af klovsygdomme, og Holstein køer har den højeste forekomst (tabel 1). Inden for hver af de otte klovsygdomme, der er vist i tabellen, er forekomsten af dermatitis, balleforrådnelse, såleblødning og hul væg højest for Dansk Holstein, mens forekomsten af såleknusning og nydannelse er en smule højere for RDM end for de to andre racer. Forekomsten af proptrækkerklov og dobbelt sål er på samme niveau for alle tre racer.

Tabel 1. Den procentvise andel af klovbeskårede køer i første laktation uden en anmærkning samt den procentvise andel af klovbeskårede køer med en anmærkning for hhv. dermatitis, balleforrådnelse, såleblødning, såleknusning, proptrækkerklov, nydannelse, dobbelt sål og hul væg inden for race. Den procentvise forekomst summerer ikke til hundrede, idet der blev registreret flere klovsygdomme end de otte, der er vist her, og køerne kan lide af flere sygdomme på samme tidspunkt.

Forekomst i %	RDM	Dansk Holstein	Jersey
Uden anmærkning	67	54	82
Dermatitis	12	26	8
Balleforrådnelse	2	4	2
Såleblødning	8	13	5
Såleknusning	7	6	5
Proptrækkerklov	0,3	0,2	0,1
Nydannelse	6	5	0,5
Dobbelt sål	2	2	1
Hul væg	4	7	2

Klovsundhed indgår i avlsarbejdet i dag

Hidtil er køernes modstandsdygtighed over for klovsygdomme blevet forbedret via avlsværditallet for øvrige sygdomme. I dette avlsværdital indgår modstandsdygtighed over for lemmelidelser som én ud af fire sygdomsgrupper, der er baserede på indberetninger om dyrlægebehandlinger. Antallet af indberetninger er dog forholdsvis lavt for lemmelidelser, hvilket muligvis skyldes, at det kun er de antibiotikakrævende tilfælde, der behandles af dyrlæger.

Klovbeskærerne har mulighed for at indberette både raske og syge dyr. Dette resulterer i en mere præcis registrering end tidligere, da det hidtil har været nødvendigt at antage, at de køer, der ikke blev behandlet af en dyrlæge, var raske. Som følge af denne antagelse har andelen af raske dyr muligvis været overvurderet, idet nogle sygdomstilfælde kan være behandlet af klovbeskæreren eller landmanden selv uden at det er blevet indberettet.

Indeks for klovsundhed i Sverige siden 2006

I Sverige beregnes et avlsværdital for hver af de fire klovsygdomme dermatitis, balleforrådnelse, såleblødning og såleknusning på baggrund af indberetningerne fra de svenske klovbeskærere. Disse avlsværdital sammenvejes efterfølgende i et indeks for klovsundhed.

Arvbarheden for de fire klovsygdomme, der indgår i det svenske indeks for klovsundhed, er på niveau med eller lidt større end arvbarheden for yversundhed (tabel 2). Arvbarhederne for de fire klovsygdomme, der registreres af klovbeskærerne, er også højere end arvbarhederne for lemmelidelser, der er baseret på dyrlægebehandlinger.

Tabel 2. Arvbarheder i procent for dermatitis, balleforrådnelse, såleblødning og såleknusning baseret på information fra klovbeskærere om svenske røde køer og svenske Holstein køer i første til og med tredje laktation.

	Dermatitis	Balleforrådnelse	Såleblødning	Såleknusning
Arvbarhed	4-5	6-8	4-5	2-3

Resultaterne fra en undersøgelse baseret på svenske data viser, at der avlsmæssigt er ugunstige sammenhænge mellem klovsygdomme og proteinydelse. Ensidig avl for højere mælkeydelse ville dermed kunne føre til en forringelse af klovsundheden. Omvendt er der avlsmæssigt set

gunstige sammenhænge mellem klovsygdomme og yversundhed/hunlig frugtbarhed.

Egenskaber i nordisk indeks for klovsundhed

Det nordiske indeks for klovsundhed vil som før nævnt indeholde dermatitis, balleforrådnelse, såleblødning, såleknusning, proptrækkerklov, nydannelse+digital vorte og dobbelt sål+hul væg. En forudsætning for et effektivt avlsarbejde for øget klovsundhed på nordisk plan er, at det er de samme egenskaber, der registreres i alle tre lande, og at sygdommens sværhedsgrad er defineret på samme måde. Denne harmonisering i forhold til de eksisterende systemer i Sverige og Finland har været tænkt ind i det danske registreringssystem, inden dette blev startet op i praksis, og der arbejdes fortsat på at udbygge harmoniseringen på nordisk plan.

Køreplan for nordisk indeks for klovsundhed

Det er hensigten, at indberetningerne fra de danske, svenske og finske klovbeskærere skal indgå et fællesnordisk indeks for klovsundhed, og at dette indeks skal indgå i det samlede avlsværdital, NTM. En nordisk arbejdsgruppe arbejder pt. med at udvikle et fællesnordisk klovindeks, således at informationerne fra klovbeskæringerne udnyttes bedst muligt. Det nye fællesnordiske klovindeks forventes offentliggjort i foråret 2011.

I Danmark indberettes klovsygdomme elektronisk ved hjælp af en touch screen på klovbeskæringsboksen, og indberetningen overføres til kvægdatabasen umiddelbart efter, at klovbeskæringen er udført. Hvis landmanden behandler eller beskærer en ko, har han også mulighed for at indberette eventuelle sygdomstilfælde til den centrale database. Det har været muligt at indberette klovsygdomme siden foråret 2010, og siden da er der blevet indberettet information om omkring 215.000 klovbeskæringer.

I Sverige udfylder klovbeskæreren en rapport for hver besætning han besøger, hvor eventuelle tilfælde af de hyppigst forekommende klovsygdomme anføres for hvert enkelt dyr. Denne rapport bliver efterfølgende scannet ind til en central database. Der bliver i dag indberettet information om omkring 250.000 klovbeskæringer pr år, og der er indberettet information om omkring 1.400.000 klovbeskæringer i alt siden indberetningerne for alvor tog fart i 2003.

I Finland udfylder klovbeskæreren en rapport, hvor eventuelle sygdomstilfælde kan anføres for det enkelte dyr. Denne rapport bliver efterfølgende tastet ind af landmanden eller en rådgiver og overført til en central database. Der bliver indberettet omkring 35.000 klovbeskæringer årligt, og der er indberettet information om omkring 300.000 klovbeskæringer i alt siden registreringen startede i 2003.